QEYBTA III

DHAMMAADKA WAKAALADDA

Qodobka 622aad

Wakaaladdu waxey dhammaaneysaa markii la soo gabagabeeyo hawsha ama marka uu idlaado waqtiga loo gooyey, waxaa kale ay dhammyneysaa markii ay ku timaado geeri wakiishaha iyo la wakiishaha.

Qodobka 623aad

1. Wakiishuhu wuxuu mar kasto, in kastoo uu jiro heshiis sidaas ka duwan, ka noqon karaa ama xadidi karaa wakaaladda. Hase yeeshee, haddii wakaaladda ay tahay mid lacageed, wakiishaha waa in uu uga magdhabaa la wakiishaha khasaarihii ka soo gaaray ka noqoshadda aan si degdeg ah kaaan loo gaarsiin ama midda aan lahayn sabab la gareysan karo.

2. Hase yeeshee, haddii wakaaladdu loo sameeyey danta la wakiishaha ama danta qof saddexaad, wakiishuhu kama noqon karo mana xadidi karo, iyadoo aan la helin oggolaanshaha qofka danihiisa wakaaladda loo sameeyey.

Qodobka 624aad

1. La wakiishuhu wuxuu markasto, inkastoo uu jiro heshiis sidaas ka duwan, ka tanaasuli karaa wakaaladda. Ka tanaasulidda waa in la ogeysiiyaa wakiishaha. Haddii wakaaladdu ay tahay mid lacageed, la wakiishuhu waa in uu uga magdhabaa wakiishaha khasaarihii ka soo gaaray ka tanaasuliddaas oo aan si deg deg ah loo gaarsiin ama aan lahayn sabab la gareysan karo.

2. Hase yeeshee, la wakiishaha kama tanaasuli karo wakaaladda loo sameeyey danaha qof saddexaad haddii uusan qabin sababo dhab ah ee looga cudur daaran karo ka tanaasulidlaas, iyadoo weliba shardi looga dhigayo in uu war-geliyo qofka saddexaad isagoo siinaya muddo ku filan si ur

danihiisa u badbaadsado.

Qodobka 625aad

1. Si kastaba ha ku timaado sababta dhamaadka Wakaaladda, la wakiishaha waa in uu hagaajiyaa hawlaha uu billaabay si aynan si xun ugu dhammaanin.

2. Haddii ay wakaaladdu ku dhammaato, geeridda la wakiishaha, dadka dhaxalkiisa leh waa in ay haddii awood u leeyihiin, oo ay ogaayeen wakaalada si degdeg ah ku soo wargeliyaan wakiishaha dhimashada la wakiishaha, iyagoo u hagaajinaya danta wakiishaha wixii lagama maarmaan ah ee duruufuhu keeneen.

MADAXA IV

DHIGASHO (DEPOSITO)

Qodobka 626

Dhigashadda waa heshiis uu dhinacyada mid ka mid ah kan kale kaga guddoomaayo hal shay, isagoo ay waajib ku tahay in uu ilaaliyo kuna celiyo dabeecaddii uu sheyga lahaa.

QEYBTA I

WAAJIBAADKA QOF WAX LA AG DHIGANAAYO (Depositario)

Qodobka 627aad

1. Qofka wax la ag dhiganaayo (depositario) waxaa ku waajib ah in uu qabto sheyga la ag dhiganaayo.

2. Kuma isticmaali karo sheyga isagoo aan oggolaansho cad ama aamusnaanta (tacita) laga garan karo ka haysanin qofka wax dhigtay.

Qodobka 628aad

1. Haddii dhigashadu ay tahay mid lacag la'aan ah' qofka wax la ag dhigtay waa in uu sheyga u ilaaliyaa sidii uu u ilaali lahaa hawlahiisa, isagoo aan laga dooneynin in uu

ilaalinta ku sameeyo garaad ka sareeya midka caadiga ah.

2. Haddii dhigashadu ay tahay mid kala beddelasho ah, qofka wax la ag dhigtay waa in uu sheyga ku ilaaliyaa garaadka caadiga ah.

Qodobka 629aad

Qofka wax la ag dhigtay iskuma beddeli karo cid kale, isagoo aan oggolaansho cad ka qabin qofka wax dhigtay, si uu u ilaaliyo sheyga, haddii aynan ku khasbin baahi deg-deg ah.

Qodobka 630aad

Qofka wax la ag dhigtay, waa in uu sheyga celiyaa marka uu sidaa codsado kan wax dhigtay, haddii eynan ka muuqanin heshiiska in muddada loo sameeyey danta qofka wax la ag dhigtay. Qofka wax la ag dhigtay wuxuu markasto ku khasbi karaa qofka wax dhigtay in uu sheygiisa qaato. Haddii eynan ka muuqanin heshiiska in muddada loo sameeyo danta qofka wax dhigtay.

Qodobka 631aad

Haddii qofka leh dhexaltooyada qofka wax la ag dhigtay uu gado si niyadsami ah sheyga la ag dhigtay, waxaa waajib ku ah oo keilya in uu siiyo qofka sheyga lahaa inat uu ka helay gadidda (corrispettivo) ama in uu xuquuqdiisa ku wareejiyo qof wax iibsaday. Haddii sheyga ku bixiyo lacag la'aan, waa in uu bixiyaa qiimaha sheyga uu lahaa markii uu bixinayey.

QEYBTA II

WAAJIBAAKA QOFKA WAX DHIGTAY (DEPOSITANTE

Qodobka 632aad

Dhigashada waxaa loo qaadanayaa in ay tahay lacag la'-aan (gratuite). Haddii lagu heshiiyey in la bixiyo lacag (compenso), qofka wax dhigtay waa in uu bixiyaa lacagtaas waqtiga

dhigashada ay dhammaatay, haddii uusan jirin heshiie ka soo horjeeda.

Qodobka 633aad

Qofka wax dhigtay waa in uu u celiyaa qofka wax la ag dhigtay kharajkii uu galay si uu u xafido sheyga, isagoo uga magdhabaayo khasaaro kasto oo ka soo gaaray dhigashada awgeed.

MADAXA V

XARAASH

Qodobka 634aad

Xaraashku waa heshiis oo ay dhinacyadu ugu dhiibayaan qof seddexaad hal shey ee guurta ah ama ma-guurta ah ama sheyaal badan oo ay ka dhextaagan tahay dood ama la isku heysto ama uu jiro xiriir sharciyeed oo aan caddeyn, si uu u xafido uno maamulo isagoo u soo celinaya qofkii ku xaq yeesho iyadoo ay la jiraan wixii u sheyga ka dheshay.

Qodobka 635aad

Garsooraha wuxuu xaraashka amri karaa:

1. Mararka ay jiraan xaaladaha lagu xusay qodobka hore, haddii uusan jirin heshiis dhex maray dhinacyadda danta ku leh.

2. Haddii sheyga uu yahay guurto ama maguurto qofka danta ku lahna uu qabo baqid macquul ah in haddii sheyga ku sii jiro gacanta qofka haya (posessore) uu geli lahaa.

3. Xaalad kasta oo kale sharcigu dhigo.

Qodobka 636aad

Xaraashada (seguestrario) ay dhinacyaddu ku heshiiyeen ama kan garsooreed, waxaa wadajir u dooranayo dhinacyada danta ku leh, haddii heshiis uusan jirina, xaraashaha waxaa magacaabaya garsooraha.

Qodobka 637

Waajibaadka xaraaashaha, xuquudiisa iyo awoodihiisa waxaa lagu caddeynayaa heshiiska, ama xukunka amraya xashka, haddii kale waxaa la dabaqayaa xeerarka u dhigan dhigashada iyo wakaaladda, haddii eynan ka soo horjdin axkaante soo socota:

Qodobka 638aad

1. Xaraashka waa in uu xafidaa maamulka sheyga isaga lagu aaminay, isagoo ku isticmaalayo garaadka aabaha qoyska ee wanaagsan.

2. Iskuma beddeli karo si toos ah ama si aan toos ahayn dhinac ka mid ah kuwa danta ku leh fulinta howshiisa dhammaan ama qaar ahaan, haddii uusan dhinac kale oggolaanin.

Qodobka 639aad

Wixii ka baxsan maamulka, xarxaashaha ma qaban karo arrin eynan ogoleyn dhinacyada danaha ku leh oo idil ama uusan garsooraha ogolaanin.

Qodobka 640aad

Xaraashaha waa la siin karaa abaalgud, haddii uusan isaga ka tanaasulin abaalgud kasto.

Qodobka 641aad

1. Xaraashku wuxuu ku dhammaanayaa markii ay dhinacyaddu uu khuseeyo oo idil isla ogolaadaan, ama uu ku soo baxo go'aan Maxkamadeed.

2. Markii uu xaraashku dhammaado, xaraashaha waa in uu isagoo aan ka daahin u celiyaa sheyga la xaraashay qofka ay dhinacyada danta ka dhexeyso ay wada doortaan ama uu garsooraha magacaabo.

BAABKA IV

HESHIISYADA NASIIBKA

MADAXA 1

CIYAARTA IYO SHARADKA

Qodobka 642aad

1. Waxba kama jiraan heshiis kastoo ku saabsan ciyaarta ama sharadka.

2. Qofkii lagaga adkaado ciyaarta ama sharadka wuxuu soo ceshan karaa, xataa haddii heshiis ka soo horjeeda uu jiro, inta uu bixiyey saddex sano gudaheed laga billaabo maalinta uu lacagta bixiyey. Bixinta waxaa lagu caddeyn karaa sifo kasto.

Qodobka 643aad

1. Waxaa ka baxsan axkaamta qodobka hore lagu xusay sharadka dhexmara dad ka wada qeyb qaadanayo cayaar aha isboortiga. Hase yeeshee, Garsooraha waa dhimi karaa haddii abaalgudka la bixinaayo (premio) uu yahay xad dhaaf.

2. Waxaa kale oo ka baxsan baqtiyaanasiibyadda sharci ahaan la oggolaaday.

MADAXA II

HESHIISKA CEYMISKA

Qolobka 644aad

Ceymiska waa heshiis uu ceymiyuhu (l'assicuratore) iyadoo la bixinayo abaalgud ama lacag kale, uu waajib isaga dhigayo in uu siiyo qofka la ceymiyey (assicurate) ama qofka saddexaad oo ka faaiideysanaayo oo dantiisa loo dhammeeyey ceymiska, lacag ama shey kale oo qiima lacageed leh, haddii ay dhacdo arrinta lagu xusay heshiiska.

Qodobka 645aad

Inta aan lagu xusin xeerkan, heshiiska ceymiska waxaa nidaaminaya sharciyo u gaar ah.

Qodobka 646aad

Waxaa ujeeddada ceyminta noqon kartaa, dan kastoo ee dhaqaaleed oo bannaan sharci ahaan ee qofka heli karo markii eynan dhicin dhibaato.

Qodobka 647aad

Heshiiska ceymintu waxba kama jiraan haddii lagu xiro shuruudaha soo socda:

1. Shardiga ku saabsan dhicidda (decadenza) xaqa magdhawga ku saabsan ku xadgudubka sharciyada ama xeer nidaamiyaasha haddii ku xad gudubkaasi uusan ahayn dambi si ula kac loo galay.

2. Sharci caddeynaya ka dhicidda xaqa qofka la ceymiyey ee ku saabsan ka daahidda wargelinta shilka ee madaxda awoodda leh ama keenidda waraaqaha, haddii ay daruufaha ka muuqancyso in daahiddu mid cudur daar leh.

3. Shardi kastoo ku qoran warqadaha daabacan oo si cad loo muujinin ee sheegaya xaalado ku saabsan baabi'in ama dhicid xaqa.

4. Shardiga isku xiran (clausola compromissoria) isku oggolaashaha ah oo ka mid ah shuruudaha ku daabacan Boliisaha oo aan ku imaanin hab heshiis gaar ah oo ka duwan shuruudaha guud.

5. Shardi (clausola) kastoo ee xadgudub ah (abusivo) haddii ku xadgudubkiisa uusan saameyneynin dhicidda shilka oo ah ujeeddada caymiska.

Qodobka 648aad

Ceymiyaha waxaa ku waajib ah in uu u magdhabo qofka uu ceymiyey khasaaraha uga yimaado dhicidda arrinta la ceymiyey oo keli ah, ilaa iyo inta u dhiganta lacagta la ceymiyey.

Qodobka 649aad

1. Dacwooyinka ka yimaada heshiiska ceyminta waxay ku dhacayaan 3 sanadood laga billaabo taariikhda ay arrinta asalkeeda uu yahay ay dhacday.

2. Hase yeeshee, waqtigaasi wuxuu ka billaabmayaa

b. Haddii ay jirto ka leex-leexasho ama caddeyn been ah ama aan sax ahayn ee dhibka la ceymiyey (rischio assicurato) maalinta qofka wax ceymiyey uu oggaaday.

t .Haddii uu dhaco shilka la ceymiyey, maalinta dadka ay khuseyso ay ogaadeen.

Qodobka 650aad

Waxba kama jiraan heshiis kastoo ka soo horjeeda axkaamta lagu xusay madaxaan, haddii aan heshiiska loo sameyn danta qofka la ceymiyey ama kan ka faa'iideysanaayo iyo haddii aan loo sameyn sida waafaqsan Qodobka 646.

BAABKA V

DAMMANADDA

MADAXA I

TIIRARKA DAMMAANADA

Qodobka 651aad

Dammaanaddu waa heshiis uu hal qof ku dammaanayo fulinta waajibaadka laga rabay qof kale isagoo u ballaanqaadayo qofka deynta leh in uu bixinayo wixii ku waajib ahaan in uu bixiyo qofka deynta laga rabo haddii uusan isagu bixinin.

Qodobka 652aad

Dammaanaddu waxaan qoraal ahayn laguma caddeyn karo, xataa haddii waajibaadka asalka loo oggolyahay caddeyn markhaatiyeed (prova testimoniale).

Qodobka 653aad

Haddii qofka deynta qabo uu balanqaado in uu keeno qof dammaanad ah, waa in uu keenaa qof wax dhiibi kara oo degan Soomaaliya wuxuuna meeshiisa keeni karaa dammaanad ceyneed oo kaafi ah (granzia reale sufficiente).

Qodobka 654aad

Dammaanadda waxaa la keeni karaa isagoo aan ogeyn deynqabaha iyo haddii uu hor taagan yahayba.

Qodobka 655aad

Dammaanaddu waa ansax marka uu ansax yahay oo keli ah waajibka la dammaanay.

Qdoobka 656aad

Dammaanad-qaadaha (fidensore) ballanqaaday waajibaadka qof aan awood lahayn (incapace) sababtaas awgeed, waxaa ku waajib ah in uu fuliyo waajibaadkaas, haddii deynqabaha ashalka ah uusan qudhiisa fulinin.

Qodobka 657aad

1. Dammaanadda waxaa loo qaadi karaa deyn mustaqbalka imaan doonta, haddii cadadkeedu mar hore la caymay waxaa kale oo loo qaadi karaa deyn shardi ku xiran.

2. Hase yeeshe, haddii qof wax dammaanaya oo ballanqaaday deynta mustaqbalka ah uusan ku cayinin dammaanadda muddo, mar kastoo ayuu ka noqon karaa iyadoo shardiga ku xiran uu yahay in waajibka la dammaanad qaaday uusan wali dhalanin.

Qodobka 658aad

1. Dammaanadda ku saabsan deyn ganacsi ah, waxaa loo qaadanayaa in ay tahay arrin madani ah (atto civile). Xataa haddii qofka wax dammaantay uu yahay gancsade.

2. Hase yeeshe, waxaa markasta loo qaadanayaa arrin ganacsi ah dammaanadda ka timaada oggolaadka ama wereejinta arrimaha ganacsiga (girata degli effetti commerciali).

Qodobka 659aad

Dammaanaddu kama badnaan karto inta laga rabo deynqabaha, lagumana bixin karo shuruudo ka culeys badan kuwa waajibka la dammaanad qaaday.

Qodobka 660aad

Haddii heshiis ka soo horjeeda uusan jirin, dammaanaddu waxey saameyneysaa inta raacda daynta. kharajyada ku baxa arjiga hore iyo kharajyada dambe ee dacwadda lagu oogay qofka wax damaanay.